

Työ ja turva -osasto; Työehdot-osasto/EK/lv

24.10.2022

Eduskunnan hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

HE 99/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetun viisumin eli niin sanotun kansallisen viisumin myöntämisestä opiskelijoille, tutkijoille, sertifioitujen työnantajien työntekijöille, yritysten johtotehtävissä toimiville sekä edellä mainittujen perheenjäsenille.

Hallituksen esityksen ajoitus väärä

SAK on hämmästynyt, että HE:ssä ehdotetaan pitkäaikaisen viisumin myöntämistä myös sertifioitujen työnantajien työntekijöille, vaikka sertifiointimenetelmää ei ole otettu Suomessa vielä edes käyttöön. SAK:n mielestä esityksen ajoitus viisumin kohderyhmän laajentamisesta on selvästi ennenaikainen. Kuten hallituksen esityksessä lukee, opiskelijoiden, tutkijoiden ja heidän perheenjäsentensä lisäksi valmistelussa on otettu huomioon tarve nopeuttaa myös sertifioitujen työnantajien työntekijöiden maahantuloa, sikäli kuin ulkomaalaislakiin lisätään mahdollisuus työnantajien sertifiointiin. Ulkomaalaislain muutokset ovat vasta eduskunnan käsittelyssä (HE 114/2022) ja niiden on tarkoitus tulla voimaan 15.12.2022, mikäli eduskunta hyväksyy muutosesitykset.

Sertifiointimenetelmässä riskejä hyväksikäytön näkökulmasta

SAK ei kannata kansallisen viisumin myöntämistä sertifioitujen työnantajien työntekijöille ja näkee puutteita koko mahdollisessa sertifiointimenetelmässä. Menettely sisältää riskejä työntekijöiden hyväksikäytöstä eikä ole yritysten yhdenvertaisuuden kannalta toimiva. On huolestuttava, jos valtaosa työntekijöiden oleskelulupahakemuksia voitaisiin käsitellä yksinkertaisessa ja virtaviivaistetussa menettelyssä ilman lisäselvityksiä ja ennakkovalvontaa. Ongelmana on erityisesti sertifikaatin pitkä voimassaoloaika ja puutteellinen valvonta. Sertifiointi myönnettäisiin ensimmäisellä kerralla kahdeksi vuodeksi ja sen jälkeen kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ei ole poissuljettu, että kahden vuoden aikana yrityksen omistajat ovat vaihtuneet, ja sitä myötä koko tilanne mahdollisesti muuttunut. Valvonnan kannalta on ongelmallista, että sertifioitujen työnantajien ei työsuojeuviranomaisen riskianalyysin perusteella edes valikoituisi ensisijaisesti valvonnan kohteeksi.

SAK katsoo, että jos sertifiointi kuitenkin toteutetaan, sen käytölle on luotava selkeät ja läpinäkyvät kriteerit sekä mahdollisuus tehokkaisiin sanktioihin. Sertifiointi pitää voida yksiselitteisesti peruuttaa, jos työnantajan antamat tiedot eivät pidä paikkaansa tai työntekijöiden

Työ ja turva -osasto; Työehdot-osasto

24.10.2022

yhdenvertainen kohtelu ei toteudu. Myös valvonta täytyy saattaa osaksi sertifiointimenetelmää ja sitä varten tulee työsuojeluviranomaisille turvata riittävät resurssit.

Kansallisella viisumilla ei ole lisäarvoa

SAK on suhtautunut alun perin kriittisesti pitkäaikaisen kansallisen viisumin käyttöön ottamiseen eikä ole ollut vakuuttunut sen lisäarvosta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Työperäisen maahanmuuton pikakaistan käsittelyaika on jo nyt kaksi viikkoa, joka on kansainvälisessäkin kontekstissa erittäin kunnianhimoinen. Kansallinen viisumi nopeuttaa maahantuloa ainoastaan noin viikolla, joten lakiuudistuksen hinta on turhan korkea suhteessa saavutettavaa hyötyyn.

Mitä enemmän otetaan käyttöön uusia maahantulomenettelyjä - pikakaistoja ja uusia viisumeita - sitä hitaammaksi muuttuvat lupajärjestelmän perusprosessit. Tärkeä olisikin vahvistaa lupajärjestelmän perusprosesseja, joka olisi myös yhdenvertaisuuden kannalta relevanttia. Myös hallitusohjelmassa on linjattu, että työhön tulon Suomeen tulisi tapahtua työntekoon tarkoitettulla luvalla eikä esimerkiksi turistiviisumilla.

SAK kannattaa osaamis- ja työperusteisen maahanmuuton edistämistä ja on selvä, että siihen liittyvien maahantulomenettelyjen sujuvoittaminen on tärkeää.

SAK pitää kuitenkin huolestuttavana, että kansalliseen viisumiin liittyvät prosessit kuormittaisivat entuudestaan lupapalvelujen ruuhkia ja kustannukset nousevat liian korkeaksi. Kuten on laajasti todettu, kansallisen viisumin myöntäminen oleskeluluvan lisäksi tulee aiheuttamaan Maahanmuuttovirastossa runsaasti lisätyötä, joka vaatisi todennäköisesti uusia lisäresursseja.

Pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamisesta muille kohderyhmille

SAK kannattaa lähtökohtaisesti pitkäaikaisen viisumin myöntämistä opiskelijoille eikä varsinaisesti vastusta sen myöntämistä myös tutkijoille ja yritysten johtotehtävissä toimiville sekä edellä mainittujen perheenjäsenille, kunhan varmistetaan, että maahantulon edellytykset täyttyvät ja suomalaisia työehtoja noudatetaan.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Eve Kyntäjä
Maahanmuutto- ja työllisyyspolitiikan asiantuntija
eve.kyntaja@sak.fi